מח: התכלת פרק רביעי מנחות

כבשי עצרת ששחטן שלא כמצותן פסולין. פירש בקונטרס שלא לשמן והא דתנן (זבחים דף כ.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מן הפסח והחטאת ולא מפיק כבשי עצרת דלא פסיק ליה לאפוקי שלמים אי נמי כי קתני כאין בגלל עלמן כאין בגלל לחם לא קתני והא דלא ממעטינן להו מאותה לחטאת כי היכי דממעטינן אשם כיון דאיתקנום לחטאת ואתו בהדיה דכתיב (ויקרא כג) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים תמימים מנא ליה דטעמא משום היקישא דלמא הואיל ובאים להתיר חדש במקדש ולא התירו [1] ואמאי איתותב רב בפ"ק (לעיל ד.) וי"ל דפ"כ ליתסוג [2] [נמיר רב כבשי עצרת והכא נמי ליתסוג מנתת העומר ואשם מיר ומצורע אי נמי הלחם הוא המתיר וכבשים דמתירין לחם לא איקרו מתיר אי נמי לחם נמי לא מיקרי מתיר [3] (היא) כיון דקודם לשמי הלחם אם הביא כשר ומיהו קשה לפי זה דמי פריך בסמוך ליפריך מהביא דאיתיתין לעיל כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן הדם יזרק והבשר יאכל וכל"א שפיר בקונטרס נראה שלא כמצותן בן שנה והביאו בן שתים [4] והא דלא נקט לשון הבאה דשייכא גבי בן שנה והביא בן שתים משום דהוי שלא כזמנו ומחוסר זמן בכלל ובתוספתא דמיר קתני הכי דבסמוך שהביאו שלא כמצותן.

תעובר צורתן. האי תנא [5] דרבה בר אבוה הוא [6] דאמר פיגול בעינן [7] לורה דבפ"ק דזבחים (דף ד.) קרינן לשיורי קודש פסולו בגופו ואיכא דאמרי כל שפסולו בגופו יפרף מיד: **ותנא** דבי לוי. לא מקיים להו לחטאת להא מילתא אבל כולי עלמא אית להו לענין זכרי כהונה פ' איזהו מקומן (זבחים דף נה.) לגבי כבשי עצרת אבל לענין הא אית ליה דהא שלמי מיר ומצורע ואפי' הכי סברי דכשרין:

איתיביה אשם בן שנה. הא דלא פריך ממתני' דפ' כתרת דזבחים (דף קיב:) דקתני בה עולת מיר ועולת מצורע קודש ומנו שאם בחוץ מיירין והייטו טעמא משום דחזיא לעולת נדבה בפנים וקודש ומנו לא חזי לנזיר ומצורע לא דמי כלל לכהא דהתם אינהו גופייהו חזו לעולה אבל הכא מייתיין דגמר חובה מנדבה תימה דבפ' אלו קדשים (תמורה דף יט:) [8] תנן אשם בן שנה והביאו בן שתים והביאו בן שנה כשרים ולא עלו לנבעלים לשם חובה רבי שמעון אומר אינם קדושים והשתא אי דקתני הכא פסולין לא כרבי שמעון ולא כרבנן ויש לומר דהמשני פרק כתרת דזבחים (דף קטו.) דפריך מהא דתני לוי אשם מיר ומצורע ששחטן מחוסר זמן נבעלים שחטן בחוץ מייב ומשני כאן לשמן כאן שלא לשמן פירוש שלא לשמן כשרין [9] לשמן פסולין [10] ומיהו קשה לרב הונא דאית ליה התם דליכא מידי דפסול לשמו ובסר שלא לשמו ומתי משני מהא ואין לתרץ בהפרש שבי אשמות לאחריות כדמשני [11] אלא דימי דמדקתני לא עלו משמע דאין מלוה בכך ותו אמאי איצטריך למיתני [12] לא עלו לנבעלים לשם חובה פשיטא דלא עלו כיון דשלא לשמן איתעביד [13] ר"ל: **אשם** נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן כשריין. מהכא לא מלי לאוכוחי דילפינן אשם משלמים מדמסכר בהו שלא לשמן דאותה דגבי חטאת הוא דממעטינן ליה ולא דמי לשלמי ליבור דלא ממעטינן מאותה אלא קרבנות יחיד והא דלא עלו לנבעלים לשם חובה מסברא הוא ולא מטעם מילף ואי שלא כמצותן דלעיל לאו היינו שלא לשמן ניחא טפי והא דמי אמרי לעיל האי תנא דבי לוי הוא לא נעי למיפרך מגופה אמאי פסולין דלמא האי דמסכר עולה דחזי לנדבה מיפסל ותנא אחרינא הוא אבל מלוי אלוי פריך דשיר דשלמי נזיר נמי לא חזו לנדבה דטובא איתפליגו:

תרד וחטמא. אע"ג דמיפסלא לחולין דעל השמא הוו חזו ליה בימי [14] טומאה והשתא לא חזו למידי: **ולא יטמאנה ביד.** לקבלה בכלים טמאים כדי להניף המולין: **אף** [1] **יטמא ביד.** אלמא [2] מטא בתרומה כדי שתזכה כחולין: **דלטומאה** [3] **אזלא.** אם תפול בחולין נמי אבודה [4] לאו חוטא הוא: **כי אתא רב יצחק תנא שלא כמצותן.** שלא לשמן. ל"א [5] שדיגן בני שנה והביא בני שתים ומפי המורה שמעתיהו ומפי רוב הגאונים ולשון אחרון אינו כלום דאם כן מאי ששחטן שהביאן מיבעי ליה: **ותעובר צורתן.** לפי שאין שורפין קדשים עד שיפסלו בלינה משום דזיון קדשים אלא אם כן פסולו בגופו כגון פיגול ונטמא: **דמקיים** [6] [6]. [7] דכתיב גבי חטאת (ויקרא כג) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: **תני פסולין.** לחטאת דתנן (זבחים כ.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין חוץ מפסח וחטאת. ולאידך ליתנא אם נדר עלה לחטאת שעברה שנתה דפסולה כדתנן חמש חטאות מתות במסכת תמורה (טו.): **שלמי חובה משלמי נדבה.** דכשרין שלא לשמן דבכלל כל הזבחים הן. ולאידך ליתנא אם נדר עלה לשלמים והביאן חיל כשר כדאמרינן בפ' הרי עלי (עטרון) (לקמן קז:) קטן והביאן גדול יצא רבי אומר לא יצא ואפי' רבי מודה דזבח כשר: **ושאר שלמי נזיר.** (ב) [8] [9] דלעיל מינה קאי אקרבנות נזיר דמוספתא דנזיר בפרק נזיר שאכל אחד מכל האיסורין וקתני הרחוין לבוא בן שנה והביאו בן שתים [10] שתים והביאו בן שנה תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו ושאר [11] שלמים כגון שלמי נזיר דחובה הן ששחטן שלא כמצותן שלא לשמן. ולאידך ליתנא בן שנה דשלמי נזיר חיל כתיב בהו וחיל בן שתי שנים: **כשרין.** כשלמי נדבה ונאכלין ליום ולילה כאומר שלמי נזיר דדינו כדין תודה דתמר מר [12] שלמיו לרבות שלמי נזיר: **ואין טעונין לא לחם ולא זרוע.** הואיל ואין הנזיר נייתר כהן [13]. קתני מיהא כשרין ואע"ג דאיתקש לחטאת דכתיב וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל אחד תמים לשלמים (במדבר ו) אלמא מגמר שלמים משלמים תודה מנדבה עדיף ליה: **אשם בן שנה.** כגון דנזיר טמא ומצורע דכתיב [14] כבש **בן שתים.** כגון גזילות ומעילות דכתיב [15] אילו [16]: **עולת נזיר ויולדת ומצורע.** דכתיב בהו כבש [17] [18]: **בן שתי שנים כו' כשרין.** דגמרינן מעולת נדבה דאם נדר קטן והביאו גדול הזבח כשר: **חוץ משלא לשמו.** דפסול בחטאת וכשר באשם. וקשיא לר' יצחק דקתני בהדיא דגמר עולת חובה מעולת נדבה ואע"ג דגבי חטאת כתיבי עולת מצורע ועולת נזיר לא מקשי לה לחטאת למיפסליהו בני שתי שנים דמגמר חובה מנדבה עדיף ורבי יצחק נמי ליגמר שלמי חובה משלמי נדבה בין [19] שלא לשמו בין לבי שנים. ואי קשיא מאי שנא אשם [20] שלא כמצותו פסול יותר מעולה תרוץ משום דלא אשכחן אשם [21] נדבה לגמגמר מיניה: **תנא דבי לוי.** דגמר חובה מנדבה ולא גמר חובה מחובה: **מחוסר זמן כנבעלים.** קודם שיכלו שבעת ימי ספירתן דאין אשם אלא כנזיר טמא: **ואי איתא.** דגמר תנא דבי לוי חובה מנדבה לגמר אשם בן שתי שנים משלמים דנדבה בן שתי שנים [22]: **דנין דבר שלא בהכשרו.** כגון [23] שלמי נדבה שבאו שלא בהכשרן כגון שלא לשמן או קטן והביא כגון בן ב' שנים ואשם נזירות בן ב' שנים ואשם נזירות מה אשם נזיר בא בגזלות נמי: דנין דבר אשם נזיר בן שתים שבא בגזלות דכתיב אשם בן ב' שנים ואשם נזירות בן ב' שנים ואשם נזירות מה אשם נזיר כשר בן שנה אף בגזלות נמי: דנין דבר שלא בהכשירו. שלמי חובה שלא כמצותן משלמי נדבה שלא כמצותן דכשרין ואין דנין דבר שלא בהכשרו אשם נזיר דאין כשר להביא בן ב' שנים מאשם גזילה דכשר להביא בתחילה בן שתי שנים דקרוי איל. והרי כבר היוצא כשר בה בתחילה

[1] כגון א מיי' פי"ב מהל' תרומות הלכה ד:
[2] קבד ב מיי' פכ"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה כ:
[3] קבה ג ד מיי' פי"ד מה הלכה טו [מן]:
[4] קבו ה מיי' פכ"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה כ:

שיטה מקובצת

[1] ותעובר צורתן. תימה הא אמרינן (בפסחים דף לד:) כל שפסולו בגופו ישרף מיד. וכן שנה שהביא בן שתים פסול בגופו וכן פסול שלא לשמה הוי פסול בגופו כדאמרינן (פ' כל שעה דף לד ע"ב) (בזבחים דף ה.) וי"מ כן שנה שהביא בן שתים לא חשבינן פסול בגופו והא דחשבינן ליה בזבחים (דף ה.) היינו לענין שינוי בעלים וי"מ דתהיא דהבא אתיא כרבה דאמר פגול טעון (שבור) צורה. לשון חוס' אחרות תימה הא אמרי' (בכיצד צולין) (בפרק אלו דברים דף ענ) כל שפסולו בגופו ישרף מיד כדם ובבעלים תעובר צורתן כו' וי"ל דפסול שלא לשמן קל הוא דנכשר בכל הזבחים הלכך לא חשבינן ליה פסול בגופו ולאידך לישנא דדינו בן שנה (ודינו) (והביא) בן שתים נמי קל הוא דכשר הוא בכל שלמי נדבה כדאמר לקמן בפ' (המנחות והזבחים) (דרי עלי עטרון) קטן והביא גדול יצא: [2] אמר ליה רב נחמן מר דמקיש. פ"ה דכתיב גבי חטאת כו' וקשה א) דה"מ (בחטים חטאות שעברה שנתה) ושכפר בעליה כאחר ופי' הר"מ דמ"מ עברה שנתה פסולה ולא מכח הל"מ אלא משום דכתיב ביה הוא שצריך להביא בן שנה והוא שינה וכל שינוי פסול בו משום דכתיב ביה (הויא) (הוא) והשתא ;יתא (מה) דקשיא לן (דרשן) (ברשם) פ"ק למה לי הוא מאותו נפקא והשתא איצטריך (לפסול) (לפסול) בן שתי שנים. הרי"ח: [3] ואם איתא ליגמר משלמים. הא"ת אמאי לא כתיב כמו כן מבריתא דלעיל דאוקימנא בתנא דבי לוי מרישא לסיפא דבסיפא יליף עולת נדבה מעולת חובה וא"כ אמאי פסול ברישא אשם בן שנה שקרבה בן שתים לילף אשם משלמים דיל דלעיל מיירי ששחטו לשמו דלא ידי כלל לשלמים אבל יכא מיירי ששחטו שלא לשמו דהוי כשלמים. תו"ה: [4] ואשם מעילות וליהדר מ' אשם גזילות ואשם מעילות ליגמר מאשם נזיר חיבה או נמחק: [5] בימי זומאתו: [6] אף יטמאנה ביד: [7] דלטומאה קאזלא: [8] אבודה הלכך לאו: [9] ל"א שלא כדרכן דבעינן בני: [10] דמקיש דכתיבא: [11] שלמי נזיר אלעיל מינה קאי בקרבנות: [12] בן שתים בן שתים: [13] ושאר זבחים: [14] ניחה בהן ולא עלו לשם חובה: [15] דכתיב בהו: [16] בין לשלא לשמו: [17] אשם רשלא: [18] אשם בא: [19] שתי שנים: לגמור נמי אשם מאשם אשם נזיר ממעילה ומעילה מנזיר וליתכשרו גלולו בין בני שנה בין בני שתים: [20] בהכשירו כגון כשכי עצרת הבאים בני שתים שלא בהכשירו או שלא לשמן לדלכשרו מדבר שלא בהכשרן

[1] הכי ר' יוסף ליתא כהך מסנה דתרומות ושיין ר"ש בתרומות פ"ח מסנה יא, [2] מיר כה: תוספתא דמיר פ"ד ה"ח, [3] הש"ס מ"ו, [4] תוספתא דזבחים פ"ה ה"ט (תמורה יט:), [5] זבחים קטו., [6] לעיל ד.: זבחים עא. עח: סט. פד. [7] מתרגמי מטח. ל"ק. [8] נתעלה דמתיב. ל"ק. [9] מהלעיל. ל"ק. [10] (לעיל יט.). [11] נזיר טמא במתניתא, מלוקט ויקרא יד.) [12] (ויקרא הן). [13] נזיר במדבר, יולדת ויקרא יב, מצורע שם יד.) [14] כדאמר רב כפרק ב"ל. ל"ק. [15] ל"ק. [16] ל"ק מ"ו. [17] ל"ל מיבעי. [18] ל"ל תנו. [19] רב הונא. ל"ק. [20] (ועיי"ש תוס' תמורה יט: ד"ה אשם בן שנה).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דמקיש לחטאת דכתיב: (ב) ד"ה ושאר זכר אלעיל מיניה ומי כן שתים בן שתים: (ג) ד"ה ואין דנין ומי כך הפ"ד ואח"כ מ"ה יוצא כשר בבמה והרי יולת כנמה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תעובר בי' דרבה בר אבוה הוא. פסחים דף לד ע"ב:

מוסף רש"י

אשם בן שתים והביא בן שנה. אשם נזילות ומעילות ושפחה חרופה דכתיב בהו איל (ויקרא ה יט) אשם בן שנה. אשם נזיר ומצורע דכתיב בהו כבש (במדבר ו, ויקרא יד) (תמורה יט.). מגין ליוצא. מאמירי חטאת ושלה חוץ לקלעים שאע"פ שהוא פסול כדאמרינן בכילד גילון (פסחים דף פג.) מהן לא היכא אית דמה, אם עלה לא ירד (עיי' לעיל ב:) ויכיאה לחיצוני עולה ותיקוני קדשים. אבל יצא דמם פסול כי יהוקה וכי (זבחים פו.). שהרי יוצא כשר בבמה. עלה היו שם קלעים (לעיל ב).

רבינו גרשום

רביעית בטהרה כבלים שהורים ציאל יאם לא שאינו יכול להציל בטהרה תוך רשטא בעצמה בחולין טמאין והפסיד את החולין ת. אלמא אמרינן עמוד וחטא בתרומה כדי שתוכה בחולין: שאני התם דלטומאה קא אזלא ממילא כשתרד בתחיונה משום הכי אף יטמאנה ביד: ששחטן שלא כמצוותן. כגון שהיו יתירין מבני שנה: מר משום הכי פסול. דמקיש להו לחטאת מה חטאת שעברה שנתה פסולה אף הני נמי: תנא דבי לוי דגמר שלמי חובה הייני שלמי נזיר משלמי נדבה מה שלמי נדבה נזיר זבח קטן והביא גדול יצא כדאמרינן בפרק הרי עלי עטרון אף שלמי נזיר וכבשי עצרת דהיינו שלמי חובה ששחטן שלא כמצותן יתירין מבן שנה כשרין ונאכלין ליום ולילה בשלמי נזיר ואינן טעונין לא לחם של הנפות ולא זרוע בשלה הואיל ולא עלו לבעלים: אשם בן ב' שנים כגון אשם גזילות ומעילות שקדיר איל. כל הכשר

[1] נראה דל"ל דהא הלמ"מ הוא סתמם מי בתחר וכו' יפי' הר"מ ונראה שמוחתו למס"כ רש"י בסמת דף קנב. ד"ה עקיבא דכל י"ג מידות אין דנין מהכלה.

בעולת נדבה דכשר בין ב' שנים בין בן שנה. כל הפסול בחטאת כגון בן ב' שנים פסול באשם חוץ משלא לשמו דפסול בחטאת ולא באשם. ושמעינן מיהא רבי הוא דליף עולת חובה מעולת נדבה דכשרים הם הני נמר שלמי חובה כגון כבשים משלמי נדבה דכשירין שלא כמצותן וקשיא לר' יצחק דאמר פסולין: האי תנא דהא ברייתא תנא דבי לוי היא: ששחטן מחוסר זמן כבעלים שדרכן לשחט ביום השמיני לטהרתו ושחטן בשבועי: אשם נזיר ואשם מצורע. שהן בן שנה לגמר מאשם גזילות ואשם מעילות מה הני בני ב' שנה וכשירין אף הני דאתכשרי בן ב' שנים ואשם גזילות מאשם נזיר מה אשם נזיר כשר בן שנה אף בגזלות נמי: דנין דבר שלא בהכשירו. שלמי חובה שלא כמצותן משלמי נדבה שלא כמצותן דכשרין ואין דנין דבר שלא בהכשירו אשם נזיר דאין כשר להביא בן ב' שנים מאשם גזילה דכשר להביא בתחילה בן שתי שנים דקרוי איל. והרי כבר היוצא כשר בה בתחילה

[2] נראה דל"ל רבי יוסף לומר לף יטמאנה ביד כדי להניף את המולין אלמא תמרינן ביד.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com